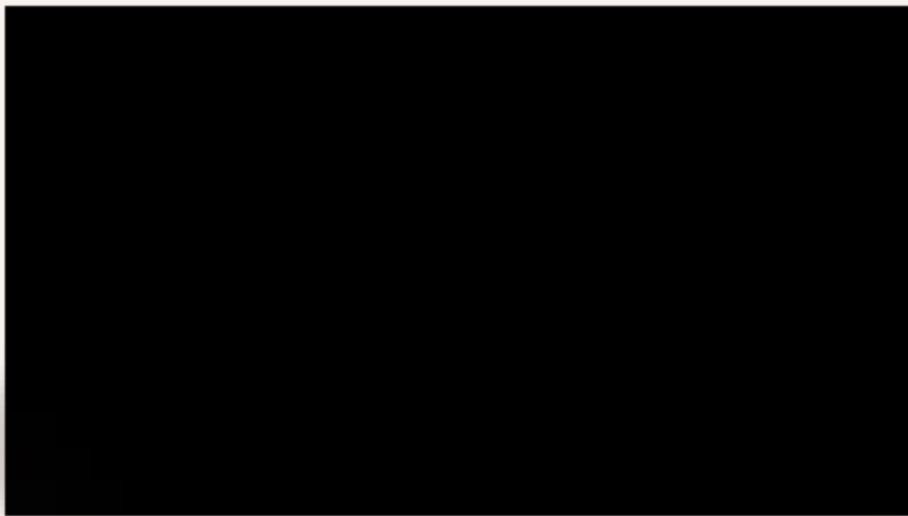

“ชายได้ชายสาววายนิพพาน” มันชีเรียส / สำคัญขนาดนั้นเลย?

ที่มา : Trasher, Bangkok

“ปรากฏการณ์วายบুম” ในไทย (2014 –) / ปรากฏการณ์ข้ามชาติในเอเชีย (ตะวันออก)

ชายได้ชายสาววายนิพพาน?

การเดินทางอันยาวนานของ (การ์ตูน) บอยเลิฟจากญี่ปุ่นสู่ต่างแดน (สังคมไทย)

ภูวิน บุนยะเวชชีวิน (นักวิจัยชำนาญการ)
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

อีเมล pw6@tu.ac.th
เว็บไซต์ www.pbunyavejchewin.com

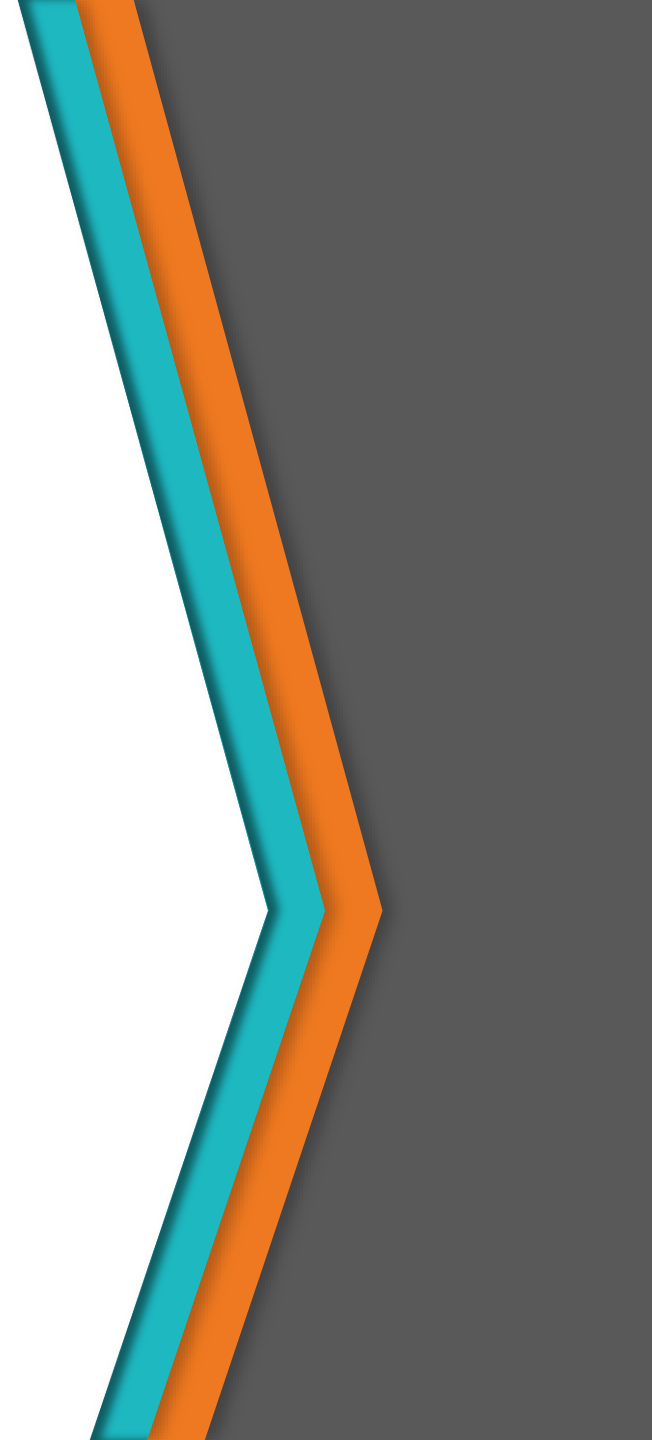

ประเด็นนำเสนอ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบอยเลิฟ (ญี่ปุ่น) (*bōizu rabu*, Boys Love – BL)

- ประวัติศาสตร์ฉบับย่อ (มาก) ของ BL ญี่ปุ่น
 - “ความสัมพันธ์ชาย-ชาย” ภายใต้บริบทของญี่ปุ่นยุคก่อนสงคราม (pre-war Japan)
 - 4 ทศวรรษ การ์ตูน BL ผ่านศัพท์ 4 คำ—*shōnen-ai* JUNE *yaoi* และ boys love
- BL ในฐานะแนว/ประเภท (genre) ของสื่อบันเทิงคดี (fictional media)
 - สัญนิยมของ BL (BL's generic conventions) / แนวเรื่อง (motif) ของเรื่องเล่า BL (BL narrative)
 - ไม่มีเกย์ใน BL
 - ทำไม BL จึงดึงดูด “สาววาย” ในเอเชีย?
- *gloBLisation* จาก “การ์ตูนญี่ปุ่น” สู่ “สินค้าโลก” ?

ประวัติศาสตร์ฉบับย่อ (มาก) ของ BL ญี่ปุ่น

“ความสัมพันธ์ชาย-ชาย” ภายใต้บริบทของญี่ปุ่นยุคก่อนสงคราม

- BL ก่อร่างขึ้นภายใต้บริบทเฉพาะของสังคมญี่ปุ่น ซึ่งมีรากทางวัฒนธรรมที่ย้อนกลับไปได้ถึงยุคเฮอัง (Heian period, ค.ศ. 794-1185)
- ยุคเฮอัง “คสพ.ชาย-ชาย” ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก ในงานของนักเขียนหญิงคนสำคัญจำนวนหนึ่ง ที่ยกย่องความน่าหลงใหลของชายหนุ่มชนชั้นสูง ในตัวบทโบราณ เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับเด็กรับใช้ (acolyte) รูปโฉมงดงาม” ซึ่งเขียนโดยนักบวชพุทธ สำหรับให้นักบวชอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน

“ความสัมพันธ์ชาย-ชาย” ภายใต้บริบทของญี่ปุ่นยุคก่อนสงคราม

- ยุคเอโดะ (Edo period, ค.ศ. 1603-1868) เริ่มมีแนวเรื่องที่เชิดชู “ความน่าหลงใหลของความงามของชายหนุ่ม (youthful male beauty) ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก อาทิ นิยายที่เล่าเรื่องราวความรักของ ซามูไรหนุ่ม กับ ซามูไรที่แก่กว่า และ ชายร่ำรวย กับ นักแสดงคะบูกิ (kabuki) หนุ่ม
- แนวเรื่อง โฮโมอีโรติก (homoerotic) พบได้ทั่วไปในโรงละครคะบูกิและการแสดงหุ่นเชิด
- แบบธรรมเนียมของวรรณกรรมให้คุณค่ากับ ความรัก ชาย-ชาย ซึ่งสะท้อนวิถีปฏิบัติของชนชั้นสูงในช่วงเวลานั้น เช่น โชกุน ซึ่งนิยมชมชอบ ความงามของชายหนุ่ม นอกจากนั้น โสเภณีชาย พบได้ทั่วไปตามโรงละครคะบูกิ ซึ่งชนชั้นพ่อค้าวาณิช มักเป็นผู้ซื้อบริการ
- แนวเรื่อง คสพ.ชาย-ชาย (และ คสพ.จริง) ข้างต้นเรียกว่า “กามวิสัยชาย-ชาย” (*nanshoku*, male-male eroticism)

“ความสัมพันธ์ชาย–ชาย” ภายใต้บริบทของญี่ปุ่นยุคก่อนสงคราม

- ใน ยุคเมจิ (Meiji period, ค.ศ. 1868-1912) การเปิดประเทศรับความทันสมัยแบบอาณานิคม ([Western] modernity) หรือ อารยธรรม/ความศิวิไลซ์แบบตะวันตก ได้ปฏิรูปสังคมญี่ปุ่นอย่างมีนัยสำคัญ
- การนำแนวคิด “ความรักโรแมนติก” (romantic love) มาใช้กับคนในสังคม เป็นส่วนหนึ่งของ “กระบวนการทำให้ศิวิไลซ์” (civilizing process) ทำให้ทางการ (authority) ผลกระทบของการดังกล่าว รวมถึง การตีตรา “กามวิสัยชาย-ชาย” (*nanshoku*) ว่าเป็นความ “อนารยะ” และขัดต่อกรอบของศีลธรรมแบบศิวิไลซ์ รวมถึงลดทอนคุณค่าด้วยการกล่าวหา กามวิสัยดังกล่าวว่าเป็นมรดกของยุคฟิวทัล

“ความสัมพันธ์ชาย-ชาย” ภายใต้บริบทของญี่ปุ่นยุคก่อนสงคราม

Prewar Images of Takabatake Kashō

37

Figure 2.4 “Between heaven and the open sea” (*Tensui hōfutsu*, 1936)—pair of semi-naked boys perilously navigating boat through rough water.

shōnen-ai JUNE *yaoi* และ boys love

- สำหรับ แฟน/ผู้อ่าน (การ์ตูน) BL ในต่างประเทศ มักเรียก ประเภท (genre) ของสื่อบันเทิงคดี ที่เรียกว่า BL (ญี่ปุ่น) ไม่เหมือนกัน บางใช้คำว่า *shōnen-ai* บางก็ใช้ *yaoi* บ่อยครั้งก็เรียกสลับสับเปลี่ยนกัน
- ความหมายของคำว่า *shōnen-ai* JUNE *yaoi* และ boys love ในบริบทของแฟน BL แต่ละประเทศไม่เหมือนกัน
- การ์ตูน BL ในญี่ปุ่นปรากฏขึ้นในช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งเป็นยุคทองของการ์ตูน *shōjo* (การ์ตูนผู้หญิง) โดยเริ่มมีภาพ “คสพ.ชาย-ชาย” ปรากฏในการ์ตูนประเภทดังกล่าว ภาพดังกล่าวมีนัยความเป็น “ส่วนบ่อนทำลาย” ทำลายแนวเรื่องวางอยู่บน “ปทัสถานรักต่างเพศ” (heteronormativity) อย่างเคร่งครัด ด้วยการผสม เพศสภาพ (gender) และเพศวิถี (sexuality) แบบรักเพศเดียวกัน ไปในเนื้อเรื่อง
- การ์ตูนผู้หญิงแบบใหม่ มีแนวเรื่อง คือ ความรัก (ai) ระหว่างเด็กชาย (*shōnen*) ดังนั้น จึงเรียก การ์ตูนผู้หญิงที่มี คสพ.ช-ช เป็นส่วนหนึ่งของโครงเรื่องว่า *shōnen-ai*

shōnen-ai JUNE *yaoi* และ boys love

- ในปลายทศวรรษ 1970 นิตยสาร **JUNE** กลายเป็นสิ่งพิมพ์แรกที่เป็นเวทีให้กับ เรื่องเล่า (narrative) ในจินตนาการของผู้หญิงเกี่ยวกับความรัก ช-ช โดยเผยแพร่ผลงานโดยนักเขียนหญิง ที่มีพล็อตเป็นแนวแฟนตาซีว่าด้วยรักร่วมเพศของชายหนุ่ม แต่เพียงอย่างเดียว
- อย่างไรก็ดี ความรัก ช-ช ข้างต้นมักเป็นภาพของความเย้ายวนใจที่เต็มไปด้วยความเสื่อมโทรม (decadent allure) โดยเป็นโศกนาฏกรรมระหว่างเด็กชายทิ้งดงาม (หรือ ชายหนุ่ม) ที่มักจบลงในแนวดราม่า เช่น ความตาย เป็นต้น

shōnen-ai JUNE *yaoi* และ boys love

- ทศวรรษ 1980 แนวเรื่อง คสพ.ช-ช จากจินตนาการของผู้หญิง เริ่มขยายตัวออกไป ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ การปรากฏขึ้นของ “วัฒนธรรมอนิเมะล้อเลียน” (anime-parody culture)
- ผู้หญิงญี่ปุ่น เริ่มจับคู่คาแรคเตอร์ (character) หรือตัวละครชาย ในอนิเมะที่ได้รับความนิยม ให้เป็นคู่รักเพศเดียวกัน
- คำว่า **yaoi** (*yamanashi ochinashi iminashi*; no climax, no ending, no meaning) เริ่มถูกนำมาใช้เรียก/วิจารณ์ ผลงานอนิเมะล้อเลียน ที่เน้นแต่ฉากร่วมเพศ โดยไม่ให้ความสำคัญกับพล็อตหรือโครงสร้างเรื่องอย่างใดก็ดี มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า *yaoi* อาจมาจาก *yamete oshiri ga itaikara* (stop, my ass hurts!)
- โดจิน (dojinshi) เขียนโดยนักเขียนมือสมัครเล่น มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยจำหน่ายในงาน Comiket ในขณะเดียวกันก็ ชุมชนของเหล่าแฟนคลับที่ชื่นชอบการ์ตูนแนวนี้ ได้ปรากฏชัดเจนขึ้น

shōnen-ai JUNE *yaoi* และ boys love

- คำว่า “yaoi” จึงมีความหมายรวมทั้ง การ์ตูนที่จัดจำหน่ายแบบมวลชน และโดจินของมือสมัครเล่น
- โดจิน yaoi มีข้อจำกัดน้อยกว่า การ์ตูนที่มีเป้าหมายพิมพ์เพื่อการค้า ทำให้เกิดเรื่องเล่ามีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

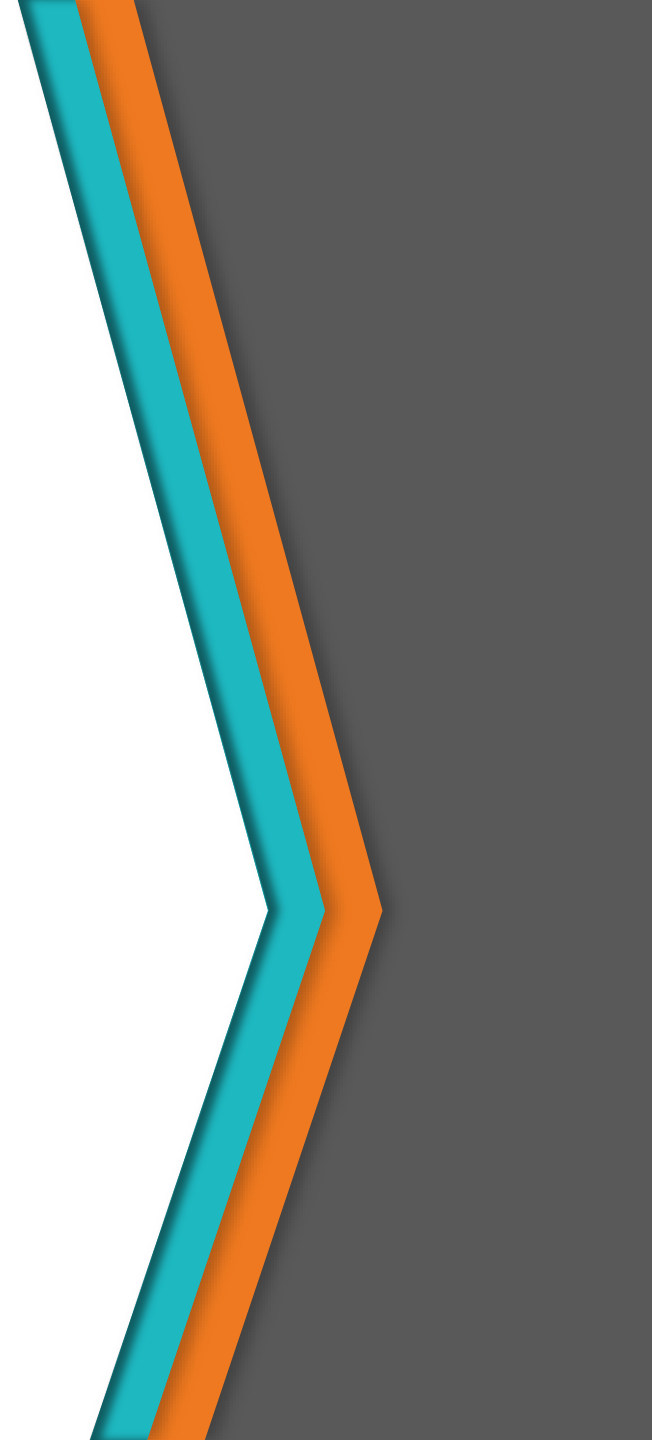
shōnen-ai JUNE *yaoi* และ boys love

- Boys love หรือ BL เป็นคำที่ปรากฏในทศวรรษ 1990 ในบริบทความสำเร็จของนิตยสารแนว BL โดยครั้งแรกของทศวรรษ 1990 มีนิตยสาร BL จัดจำหน่ายกว่า 30 เจ้า
- แนวเรื่อง BL มีความหลากหลายกว่าพล็อตปรากฏใน JUNE ซึ่งเป็นนิตยสารเจ้าแรก เช่น มีพล็อตเน้นคอมเมดี้ เป็นต้น
- สนพ. Biblos มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการ์ตูนแนว BL โดยจัดพิมพ์การ์ตูนภายใต้ชื่อ BE-BOY Comics ในปี 1992 และตามด้วยนิตยสาร BE-BOY ในปี 1993 โดย แนวเรื่องเล่า (narrative form) มีความหลากหลายแตกต่างไปจากเดิมมาก
 - บุคลิกลักษณะของ *seme* (พระเอก รุก) กับ *uke* (นายเอก รับ)
 - คาแรคเตอร์ตัวละครหลัก หลากหลายมากขึ้น อาทิ เนื้อเรื่องที่ตัวเอก เป็นชายวัยกลางคน

shōnen-ai JUNE *yaoi* และ boys love

- “rotten girl” (*fujoshi*) อาจแปลเป็นไทยว่า “สาวดอก(ทอx)”? เป็นคำเรียก “สาววายญี่ปุ่น”
- มีความหมายโดยนัยแง่ลบ (negative connotation) — ให้ sense ของ “ความวิปริต” (perversity) เพราะเป็นหญิงกลับ “นิพพาน” โดยแฟนตาซี “ชายได้ชาย”

BL ในฐานะแนว/ประเภทของสื่อบันเทิงคดี

สัจนิยมของ BL (BL's conventions) / เรื่องเล่า BL (BL narrative)

- สัจนิยมของการ์ตูน BL มีดังนี้
 - 1. ความสัมพันธ์ระหว่าง seme กับ uke โดยมากแล้วจะสอดคล้องกับบทบาททางเพศ (sexual role) ของคสพ.ชายหญิง (รักต่างเพศ)
 - 2. ตัวละครหลักไม่ว่าจะอายุเท่าไร หรือ แสดงบทบาทใด จะมีคาแรคเตอร์เป็น “เด็กผู้ชายทิ้งดงาม” (bishonen)
 - 3. สมบัติทางเพศสภาพ (gender attributes) ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับบทบาทเพศสภาพ (ช-ญ) uke มักจะเปราะบางกว่า มีความเป็นหญิงมากกว่า นุ่มนวลกว่า seme
 - 4. เรื่องเล่าวางอยู่บนสัจนิยมของนิยายโรมานซ์ (romance): แนวคิด “ชัยชนะและความเป็นนิรันดร์ของความรัก ซึ่งสามารถผ่านอุปสรรคและความยากลำบากทุกสิ่งได้” และแนวคิด “ความเป็นเพื่อนคู่คิดและความรักอันสูงสุด”

ไม่มีเกย์ใน BL

- การโต้เถียงว่าด้วย Yaoi (*Yaoi Ronso*) ทศวรรษ 1990
 - ไม่มีภาพตัวแทน (representation) ของเกย์ (gay) ในการ์ตูนบอยเลิฟ
 - สาววายญี่ปุ่น → homophobia
- *** ลักษณะคู่ตรงข้ามระหว่าง “จินตนาการ/แฟนตาซี” กับ “ความเป็นจริง” ***
- พระเอก กับ นายเอก แท้จริงแล้ว คือ ภาพผู้ชายในอุดมคติของผู้หญิง และนายเอก คือ หญิงสาวในร่างชายหนุ่ม

ทำไม BL จึงดึงดูด “สาววาย” ในเอเชีย?

- Absence of female protagonists
- Romantic ideals
- Graphic depictions of sexual scenes.
 - Identification
 - Women's Pornography?
- Non-heteronormative space

gloBLisation จาก “การ์ตูนญี่ปุ่น” สู่ “สินค้าโลก” ?